

REVISTA ENCICLO- PEDICĂ

REVISTĂ PERIODICĂ LUNARĂ

Responsător: Ioan Corbu, Cluj, Str. Gen. Grigorescu 16.

Se împarte gratuit, în librării 10 Lei exemplarul

În această ortografie *i* fără punct se rostește scurt, *ó=oa*, *é=ea*, *a*, *đ=dz*, *è* se rostește ca în „vedere”, *ă* după *i* se rostește *e*; *-eli=ei*, *ënd=înd*, iar *â* după *i* se rostește *il*.

Dela ortografie la limbă.

*Din o limbă neolatină, limba românească,
școla fonetistă a făcut un jargon fițănesc.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

De

IOAN CORBU

A D R E Ș A :

D-Sale Dlui
P. T. D.Liceul de Stat
Redacția

„LUMINA”

Institut de arte grafice și editură, Cluj, Str. Francisc David 16
1933

Dela ortografie la limbă.

I. Problema limbei, capitolul XI din lucrarea mea „Ortografie”^{*}, nu era în planul acestei lucrări (el nu cuprindea decât îndreptarea câtor-va erori gramaticale, sau ortografice). Ea a venit, ori pot zice, mi-s'a impus în decursul lucrării despre ortografie. Se vede de aici, că trebuie să fiă o legătură între ele. E foarte natural, că o ortografie românească, bazată pe legile fonetice și gramaticale ale limbei românești, n'are rost decât pentru limba românească, cum am arătat în aceea lucrare. Pentru limba turcă, ungară, slavă... ea n'are nici un rost. Turcismele, ungarismele, slavismele, cum am văzut, nu cunosc legile fonetice românești, deci n'au lipsă de această ortografie, pentru ele ajunge ortografia fonetică, poate pentru aceea le-au îndrăgit fonetiști, căci nu le fac încurcături ca cuvintele românești (neolatine). Pentru „bizdigănie” e indiferent, că-l vom scrie cu *â*, ori cu *î* și cu *ă* sau cu *ë*. Pentru străinisme e indiferent, că *î* derivă din *e*, *i* în limba de origine (fiind-că nu e limba mamă), nu prefac pe *î* în *i* înainte de *e*, *i* din silaba următoare, după legile fonetice românești, nici pe *d* în *ç* la conj. IV (ca românescul: urçi, auçi — ci gândi, nevedî, rodi, prăpădi... deși cele din urmă — vechi slave — au intrat în limbă mai de mult, nu numai din evul mediu, ca „gândi”). De aceea fonetiști ar înlătura bucuros toate cuvintele românești, recalcitrante scandalografiei fonetice, sau întru cât nu le pot elimina, modifică gramatica și le impun ortografia lor, cum am văzut în „Ortografie”. Câte-va exemple de ortografie și gramatică fonetistă: „carpăn, mestecăn, căpățână, sămăna...” și la plural, sau în flexiune: „carpeni, mestecăni, căpățâni. semeni...”, în loc de: „carpini, mestecini, căpețini, semini...”. (lat.: „carpini, masticini, capitina, seminare...”), ... și mai pot zice fonetiști că ortografia fonetică se poate impune scrisului românesc, căci n'are o tradiție — când revin în flexiune curat formele latine: ortografia latină — dar pentru fonetiști limba latină nu e limba mamă, ci o limbă străină, ba chiar urgisită, nu simpatizată ca cea turcă, ungară... cum am văzut în „Ortografie”.

II. Dar să revenim la obiect.

Undeva, cândva, nu-mi aduc bine aminte în care țară, un învățator dela sate se plângea, că Abecedarele și Cărțile de citire pentru școla primară sunt pline de termeni necunoscuți pentru elevi din școla și ținutul lui, și propunea ca pentru

^{*}) Apărută în 1 Dec. 1932, nici n'a fost înregistrată apariția în presă, necum comentată.

fiecare ținut se se facă alte cărți de școlă, cu provincialismele ținutului. Aici nu avea dreptate învățătorul. Ați când am ajuns realizarea idealului național, și avem puțină se creăm o limbă românească unitară și curată, aceeași pentru toți Români de pretutindeni, ați trebuie se o creăm. Căci singur numai acesta limbă românească curată e în stare, ca apa viă din povești se însufle viătă nouă și suflet românesc în mădulelele făt-frumosului din poveste, ucis și tăiat în bucăți de dușmani, adunate de mâna Destinului prin jertfele de sânge într'un corp întreg, dar încă fără viătă — admirabila asemănare a bătrânului poet popular Dulfu.

Dar ceva dreptate avea învățătorul. Cu ce drept, sau cu ce minte ni-se impun d. e. turcismele: „zarzavat, musafir, cioban...” (nume, care se dă pe la noi — Năsăud — numai la câni), și ni-se înlătură și suprimă româneștile (neolatinele): „legume, óspete, pēcurar...” (lat: legumen, hospites, pecorarius); sau cu ce drept ni-se impun slavismele: „războiu, mied, bragă...” în locul rom.: „tēră, mursă...” (lat.: tela, mulsa); cu ce drept s'ar impune în Muntenia slavul „copaie” sau turc. „covată” (ajuns până la Năsăud) în locul rom. „căpistere” (lat. capisterium), sau în Sălagiu în locul rom. „cățină” (lat. catinum); de ce se impune în Bănat bulg. sîrbul: „slănină, clisă” în locul rom. „lard” (lat. lardum), sau în Moldova slavul „coșă” în locul rom. „fălcer” (lat. falcearius); sau de ce n'am introduce „cauc”-ul (lat. caucus) oltenesc și românesc în locul „ceșeci” rusești; de ce se impune Moșilor slavismul „zăpadă, înzăpeđi”, când ei au pe rom.: niē, niēuă, innieua”? Pe la Năsăud se đice „omēt” (sîrbism, însămnă: „mēturătură”, care pôte fi și gunoiu), dar de ce l-am schimba cu alt străinism: „zăpadă” și nu cu rom. „niēuă”? Tótă ierna sunt pline điarele de „zăpadă la munte, zăpadă dincolo”, de ce n'ar scrie: „ninsóre”, iar când e cu furtună: „ningēu” (ningău), cari nu numai că sunt mai corecte (ninge) și românești, dar nu sunt numai provincialisme ca slavul „zăpadă”, ci cunoscute pe întreg cuprinsul României, ba încă mult mai departe în tóte țerile neolatine, și chiar nelatine, până unde e cunoscută cât de puțin limba și cultura clasică latină. E corect și cuminte, și nu bolșevism ori *idiofie*, se *suprimăm cuvintele neolatine în o limbă neolatină* și se le înlocuim cu străinisme, măimuțărind tóte limbile străine și desnaționalizând limba românească, și prin limbă naționalitatea? Căci, care e caracteristica și ređemul unei naționalități, dacă nu limba? Iē-i limba și i-ai luat naționalitatea. Dór prin limbă s'a încercat maghiarizarea nóstră. „Acum se 'ncercă cruđi în órba lor trufie se ne răpescă limba”, — așe a cântat

„preotul deșeptări noastre“ A. Mureșanu. Jertfele sutelor de mii de eroi ne-au scăpat de dușmani, cari încercau „să ne răpescă limba“, dar ați ni-o răpește și ne desnaționalizează în România idealului național bolșevismul, ori idiotia *) școlii fonetiste. Ca să putem via ca națiune (nu „neam“) ne trebuie apa viă: limba românească unitară și curată, în care fiecare provincie să vedă luat la loc de cinste (în limba literară) tot ce are ea specific și românesc, și nu proscris și înlocuit cu vinituri străine.

III Școla așe numită latinistă a fost de fapt, cu toate exagerările, adevărata școlă românească, care a încercat să cultiveze scrisul și limba românească în spirit românesc, neolatin. În conștiința și mândria latinității, stăruind să evidențieze cât mai bine latinitatea limbei și în forme, a durat o ortografie adevărată (abstrăgând dela neînsemnate exagerări),** care cu puține modificări ni-se impune, cum am văzut în „Ortografie,“ atât pe baza legilor fonetice și gramaticale, cât și din considerațiuni practice (stabilirea unei rădăcini neschimbate prin flexiune).

I-s'a imputat școlii latiniste, că a latinizat. Dar de unde să împrumute în o limbă neolatină termeni științifici, cari ne lipseau, din limba turcă, nu din limba mamă? Dar școla fonetistă nu i-a împrumutat din limba franceză și uneori în forme mai puțin românești decât cum ar fi fost din l. latină? Din fericire fiind l. franceză o limbă neolatină, termeni împrumutați sunt totuși în cea mai mare parte latini, altcum am ave ați o limbă mai bălțată decât limba țigănească rezultată din amestecul limbilor tuturor popórelor, printre cari s'a strecurat acest popor nomad. Că școla latinistă a mai făurit și modificat

*) Țin să precizez, că injurăturile nu trebuie să le iee nimem asupra lui; sunt adresate unor contrari imaginari, cari nu există. Fundatori școlii fonetiste nu mai viețuiesc, dar n'a fost nici în intențiunile lor turcizarea, maghiarizarea ... limbei române, acesta a rezultat ca o degenerare neprevădută din principiile nesănătoase și eronate, sau mai bine ȃis din lipsa de principii a școlii fonetiste. Nici Academia nu a promovat școlă fonetistă, ținându-se din contră în rezervă față de ea și cedând pe incetul terenul după ce acesta ajunsese singură despuneătoare în literatură și presă. Pe mine mă indispunea de câte ori vedeam un nou străinism introdus în limba literară, dar mă împăcam cu cugetul, că așe e la modă: democrația integrală și în ortografie și limbă. Nu mi-a trecut prin minte cătuși de puțin să mă opun curentului, „vintului de nebunie“ și chiar în lucrarea mea „Ortografie“ am folosit și eu la început străinisme, pe cari în capitolul XI. le-am atacat și am propus eliminarea lor. Acest indemn mi-a venit din preocupările de ortografie, la capătul lucrării.

**) I-s'a imputat școlii latiniste, că ortografia: „demanitia“, dar de ce provincialismul „dimineata“ ar fi mai corect, când avem și prov. „demineată“ sau „demineta“ (Năsăud), „dēmăneța“ (Bănat), deci corect ar fi: „demăneța“, nu numai fiindcă e prov. cel mai apropiat de l. mamă, ci și fiindcă rădăcina „man(e)“ se mai află în câte-va cuvinte: „mâne, septemână, măneca“.

câte-va străinisme, dându-le forme mai latine, ca „debue^{*)}” din „trebue”, „moravuri” din năravuri”, „resbel” din „rězboiu” — păcat e asta? Nu suntem limbă slavă, ca să avem datorința a conserva formele slave, acésta datorință o au Slavi; ca limbă neolatină avem datorința și interesul să conservăm formele latine. Dar fonetiști sunt fórte sensibili, când te atingi de scumpele lor străinisme, numai cuvîntul românesc l-ar vrè sugrumat, fiindcă are păcatul de fi de origine latină, nesuferită lor. Că șcôla latinistă a mai înlocuit câte un străinism cu termen latin, ca „amic, liber, speranță (ital.)... că pentru termenul „bolnav” (bulgar), care în Transilvania înséamnă „șchiop”, cel care și-a rupt un picior, o mână” (noi aveam numai unguismul „beteag” — par’ că Români n’au cunoscut „morburile”) l-au înlocuit cu latinismul „morbos”, care îl folosesc și ađi țerani, foști elevi în acele timpuri — e păcat național acesta?

Pe la noi (Năsăud) sunt necunoscute slavismele „gospodar, gospodărie”. În cărțile de citire din timpul șcôlei latiniste era o poezióră: „Econom voiu fi eu, frate, econom, voiu avè și plug și vite, voiu fi om”. Și elevi, copili de plugari, diceau: „eu voiu fi econom” și așe se numesc și ađi, nu „gospodari”. În locul slavismului „sgărcit”, așe de impropriu („a se sgărca, a se stringe la olaltă” — se dice și „om strins”, dar nu cu înțelesul peiorativ ca „sgărcit”), s’a fost introdus latinul „avar” -- o poezióră descria întimplarea unui avar, și din aceea toți elevi șciam ce înséamnă. De câte ori învățam un cuvint nou, spuneam acasă la părinți, d. e. ađi am învățat că nu e bine đis: „beteag” ci „morbos”. că la „grajd” se dice „staul” la „tălhar” și „fur”, și mă țineam mândru, când spuneam, că „a intrat vițelul în staul”, nu în grajd. Țeranul incepea să vorbescă o românescă mai curată. Străinisme ca „bolnav, beteag, tălhar, de bună samă...” erau respinse la bucătărie (limba servitorilor). Maghiarizarea încă nu apucase să intre în șcôlă (pe anul II al șcôlei primare învățam ceva l. germană — fostul Regiment de graniță — iar pe anul III și ceva ungureșce).

IV. A venit apoi vîntul de nebunie fonetist. Jos cu latinizarea! În o limbă neolatină nu e permisă latinizarea, ci numai maghiarizarea, turcizarea.. Au scos din limbă pe „avar”, dar din întimplare l-au reaflat în l. franceză și atunci a fost bun, l-au reintrodus (numai din latină să nu fiă), au scos pe „morb, morbos”, dar au introdus pe lângă bulgarul „bolnav” și pe ungurescul „beteag, beteji”, au scos și din biserică pe rom. „sânt” și l-au înlocuit cu „sfint”... În o limbă neolatină nu e permis să-ți îndreptezi ortografia, nici limba după limba mamă (l. străină — după fonetiști), dar după limba slavă, turcescă, ungurescă, asta e o virtute și principiu a șcôlei fonetiste.

Așe unii fonetiști ortografiéză „inciripa” în loc de „înfiripa”, fiindcă ar deriva dela ruteanul „cerep=hirb”, deși etimologia: procedeul de a aduna hirburile și a reface din ele o olă e absolut necunoscut și neîndătinat. Dar chiar să

*) Ca elev în șcôla primară aveam o cărticică cu icône din biblie, în care se spunea despre Nabucodonozor, că „debue ierba se pască”, și înțelegeam fără nici o cunoșcință de l. latină, ba imi părea mai frumos decăt „trăbă”, cum se rosteșce pe la noi, și așe ne-ar părè ađi la toți, mai frumos, dacă ar fi rēmas.

fiă sigură acésta etimologie, de ce sê ne îndreptăm noi ortografia după rut. „cerep” absolut necunoscut în limba rom. și nu după rom. „fir”, cu care acuce mai bine și înțelesul: „a lega, a prinde firul rupt”. Sau de ce am ortografia (după alți fonetiști) „undiță” (ca dimin. dela „undă”), fiindcă derivă dela slavul „udica”, și nu l-am lăsa, cum se rostește, românizat: „unghiță”, fiindcă sêmînă cu o unghiă de pasere, sau animal răpitor? De ce „hursuz”, fiindcă derivă dela turcul „hursuz”, pe care nu-l înțelege nime, și de ce nu „ursuz” (ca un urs), cum spune totă lumea românescă? Îndreptare după l. turcă, slavă, da, dar după l. mamă, latină — Dómne fereșce! — nici după limba română nu permit bolșevici sê te îndreptezi. Uni fonetiști ortografiéză (?) „cuvânt” cu *a*, deși derivă din *i* (cuvinte), iar alți: „dind” cu *i*, deși derivă din *a* (da), sau: mină, mânușă”, deși e acce-ași rădăcină. După fonetiști e corect și ortografic și șe și șe, fiă cu *â*, fiă cu *i*, și chiar cu *ô* sau *ü*. . . , fiindcă corespunde unor regule arbitrare, simple. Uni fonetiști scriu „râzând”, alți „rizind” și se chiamă tot ortografie (?) fonetică — literile le sunt indiferente! (cătușă de fer din inele de cânepă). Dar când noi ortografiăm „dând cuvintul”, asta nu mai e ortografie după fonetiști, căci se bazéză pe principii, pe legi fonetice românești. Nu e idiot? Dar ce le trebuie bolșevicilor principii și legi, lor le trebuie anarhia și destrăbălarea votată cu majoritate, care se pôte resturna ori-când ca în democrație. Și lumea se miră că n'avem o ortografie! Par' că o ortografie se pôte dura cu legi simple, democratice și arbitrare, luate din vint!

Dar cee-a ce a făcut școla fonetistă sunt adevărate crime în contra limbei și naționalității noastre. Au introdus în limba literară tóte viniturile străine, înlocuind cu ele și sugrumând limba curată românescă (neolatină). Au lăsat tuturor scrietoriilor libertatea nețermurită și dreptul de a ne făuri limba, scrietoriilor absolut necompetenți pentru acéstă problemă, cari în lipsă de studii filologice, etimologice, în necunoștință de proveniența materialului limbistic aliat la limbă populară, în provincialisme și în scripturile vechi, au introdus în limba literară tóte provincialismele barbarisme, și mai ales pe aceste-a.

În vechia Ungarie a fost învățat și presa maghiară șoviniștă dela poporul nostru pe „ține minte” românesc, transcriindu-l cu ort. maghiară: „cine minte”. Opresiunea maghiară nu nu l-a putut maghiariza. L'au maghiarizat fonetiști, și adă în România întregită nu mai află în scrisul românesc pe „ține minte”, ci numai pe ungurescul: „ține seama, iè, bagă seama”. Pentru ce? Pentrucă nu pot suferi termeni neolatini, ori pentrucă sunt idioti?. „Szám” înseamnă în limba maghiară: „număr”, számba adni” = „a da în număr”. Dar neșciind ce înseamnă, au cređut, că cine șcie ce înțelepciune mare cuprinde cuvintul și i-au dat deci de înțelesuri. Boierindu-l cu un diftong după moda fonetistă: „seamă”, ca sê nu fiă așe prost, cum e, i-au dat tóte înțelesurile posibile.

Așe el înseamnă: „cât-va, câtă-va” („de o seamă de vreme”, nu le place la fonetiști: „de cât-va timp”, căci e prea româneșce), apoi înseamnă: „uni, unele, câți-va. câte-va, anumiți” („o seamă”), „cei mai de frunte. cei mai aleși, fruntași” sunt „cei mai de seamă”, în loc de „ieș, imi aduc, vine aminte”: „ieș, imi dau seama” — „pe seama cui” (cui, pentru cine?), „a se lua pe seamă” (pe cugete, a lua aminte), „mai cu seamă” (mai ales), „de bună seamă” (de sigur), „nu-i în seamă” (nu numără), „a lăsa în seamă” (în grija, ori în posesiune?), „nu-i nici de-o seamă”, (nu-i bun de nemică), „fără seamă” (nenumărat); „peste seamă” (peste măsură); „om de seamă” (cu vedă, cu trecere); „lucru de seamă” (însemnat, de folos); „nu e de seama mea” (nu e de mine); . . . ba „seamă” înseamnă și „mórte”: „iși face seama”, și vom mai vedè și alte înțelesuri.

Sunt deci de cuvinte românești (neolatine), pe cari cură-tura străină le scöte din circulație, sau cel puțin le reduce circulația, sporcându-ne limba și aspectul ei neolatin, și de-gradându-o la rangul limbilor triburilor selbatice, căci numai la acele-a ajunge un cuvint pentru o sută de noțiuni.

Tot așe ne-au degradat și maghjarizat limba fonetiști cu ung. „fel“, dându-i deci de înțelesuri, cari nici nu le-a avut în l. maghjară, ca și „seama“. Românul ȳice : ce om ești tu? „ȳi-oiu aręta eu cine sunt eu“, și nu : „ce fel de om ești tu?“, sau „ȳi-oiu aręta eu ce fel de om sunt eu“. Asta e maghjarizare, introducerea ung. „mi-féle“, ca germanul „was für“. La tot pasul te impiedeci de el ca și de „seama“, par'că limba noastră n'ar fi neolatină, ci un dialect un-guresc : „astfel“ (așe, așe dar, deci), „altfel“ (altcum, altmintrelea), „de fel“, (de loc), „astfel de“ (așe, asemenea, atare), „fel de a fi“ (fire), „nici într'un fel — chip“ — alt ungurism, (nici(de)cum), „la fel“ (tot așe, deaseminea, chiar și), „așe e felul lui“ așe-i e firea, nătura) „de tot felul“ (de tóte), „fel de fel, felurit“ (ună-alta, variat, diferit, deosebit. de tótă mâna), „fel“ (firișce, gen), „ce fel?“ (cum?), „cum e felul din bętrâni“ (datina), „de alt fel“ (alt ce-va, de altă specie — firișce); „fel și chip“ (în tot modul); ba „fel“ însémnă și „mórte“ (ca și sóta „seamă“); a-i face felul; iar „în acest fel — chip“ — nici Maghjarii nu l'au putut întrebuinta în acest înțeles, și au introdus pe latinul „mod“, numai fonetiști noștri au trebuit sę fiă mai maghjarii decât Maghjarii și sę maghjarizeze și aici în loc de „în acest mod“, căci bolșevici fonetiști nu pot suferi limba ma-mă nici cât o pot suferi Maghjarii, naționaliști intransigenți, în o limbă străină.

Tot așe neucid fonetiști pe românescul „lucru“ și-l ma-ghjarizéză, ori slavizéză : „muncă“. Caut în Dicționar, „lucra“ vine dela lat. „lucubrare“ — „a veghia nóptea pentru a lucra“, iar slav — ung. „munci“ e „munca silnică“ (pedépsă) a crimi-nalilor. „ȳerani ies la lucrul câmpului“ — cel puțin pe la noi așe se ȳice — nu la „muncă“, la „muncă“ sunt trimiși dór criminali, ocnași. Trebuia sę fiă cine-va cu adevęrat bolșevic, ca sę prefere „munca“ străină a ocnașilor, și sę înlătore cu ea „lucrul, lucrarea“ rom. cinstită, cocoțând pe ocnaș până în „Ministerul munci“. „Lucrarea“ intelectuală e tot „muncă“. Rare ori mai veđi în presă pe rom. „lucrător“, iar „lucru“ a dispărut de tot. Străinul, care ne studiéză limba, cu-getă, sau crede, (adecă „iși înkipuie“) ori „sokoteșce“, sau „gândeșce“, cum ne maghjarizéză fonetiști limba), că noi n'am știut ce e lucru, n'am avut termen pentru el, până ce am în-vęțat dela Maghjarii ori Slavi (dela cari l-au împrumutat și Maghjarii), altcum („altfel“), de ce l-am împrumutat, dacă-l aveam? Dacă ai cere sę i-se redee „lucru“-lui românesc cin-stea, ce i-se cuvine și sę fiă înlăturat bolșevicul străin dela „Ministerul lucrului“ și din vieța „lucrătorescă“, ȳi-ar strâmba din nas fonetiști, căci nu le măi sună bine la urechi, într'atâta

*) Un fonetist scriea mai ieri într'un ȳiar că *ch*, *c(a)* în ortografia fonetică ar trebui înlocuit cu *k* — fórte corect după principiile fonetice, și altcum derivă dela ung. „kip“.

și-au maghiarizat și slavizat urechile și sufletul.

Știu, că „lucru-lui” rom. îi află scăderi, am mai auzit asemenea obiecțiuni, că d. e. „lucru” mai însemnă și „obiect”, deci „munca” ar fi un termen mai specialist. Dar străinismele sunt bune și în țeceri de înțelesuri (ca „fel, seamă”) numai termeni românești nu se pot tolera nici în două înțelesuri (altcum apropiate). Sau d. e. bulgarul „cămin” în câte înțelesuri nu l-au îmbrățișat fonetiști. Poeți scot fumul din „cămin” (aici însemnă: „fumar”), adună familia în jurul „căminului” (adecă a „vetri”), iérna arde focul în „cămin” (în „cuptor”), iar pe table mari citeșci la orașe: „căminul studenților, fetelor, muncitorilor...” (în loc de „casa”, — suntem Bulgari, sau ce dracu?)

Sau de ce turcismul: „habar” n'am, în loc de „n'am șcire, cunoșcință”, sau „nu-mi pêsă”; de ce turc. „satirul” călăului — ca să-l caute Români în Dicționar? — și nu rom. „secure”? de ce slavul „praznic, prăznui”, nu e bun rom. „serba, serbare, serbători(-re), serbătóre?; de ce ung. „tămădui” în loc de rom. „vindeca”; rus.: „gospodar” în loc de „țeran”; ung.: meleağuri — rom. „ținuturi, cuprins”; ung.: ciumăfaie — rom. „laur” (lat. clasic „laurus”); turc. „aidem, haida!” în loc de rom.: „blem!” (lat. „amb(u)lemus”); ung. „bizui” — rom.: „încrede”, rēđema”; ung.: „lăcaș” — rom.: „loc, locuință, adăpost”; turc. „rîndè, talași — rom.: fățuitor, așchii”; slav. „hrăni, hrană” — rom. „nutri, sătura, nutremint, nutreț”... și se pôte face un dicționar întreg (v. și „Ortografie”).. „mreană” se țice c'ar fi imprumutat dela Sirbi, și e chiar din contră, pe la noi se țice „umbrénă, pl. umbrene” dela lat. „umbrina” (nu cumva e tot așè ce-va „mladă, umbladă, umbellată?”).

Dar cazul cu „gândirea” unğurêcă e într'adevăr și mai revoltător. Cu acêsta fonetiști și-au făcut de cap (și-au făcut „seama” și „felul”, cum țic eli). Acest popor românesc, izolat de latinitate și civilizație prin hórdele barbare, în creieri munților, a conservat până ațu pe „cogito” al lumi și culturi clasice, atestat în scrisul clasic, cel puțin dela fundarea Romei, „cogito, ergo sum”, pe acest „cogito”, cu care ne putem mândri ca neolatini (Francezul și Italianul țic: „penser, pensare”), conservat fără modificări mai mari decât cele îndătinatè în provincialisme, schimbând dór pe o cu u, și pe i cu e: „cuget, cogito”. Eî bine, bolșevici, ori idioți — ori ce calificativ merită fonetiști — n'au putut suferi nobleța asta cu vechime multimilenară a „cugetului” românesc (respectul nobleței la bolșevici!), ci au adus pe vinitura străină „gândirea”, care nici la ea acasă n'a șciut cugeta (derivă dór dela „gond”=grijă), au scos-o dela bucătărie, dela grijile vintrelui, și au rădicat-o pe tronul „cugetări” românești, îmbrâncind de acolo nobleța din nașcere. Pentru ce? Pentrucă e de origină latină, sau pentru care defect? Și acêsta în era conșciinței naționale! Au ómeni acești-a cap sau simțeminte românești, sau un pic de orgoliu național? E democrația integrală înțrodusă și în domeniul limbei; sè alegi

și să cultivezi numai scăderile poporului, iar virtuțile lui să le desconsideri și să le stirpești. Am citit „Catrenele poetului filosof Omar Khayyam” în traducere românească. Par' că a perit din l. română „cugetul” și „cugetarea”, peste tot sunt înlocuite cu parvenitele, lăpădăturile străine: „gând, gândire”. Și culmea ironiei — dușmani noștri, cari nu sunt proști ca fonetiști noștri, ei știu că latinitatea noastră ne-a făcut amici și frați, peste cari nu se poate trece așe ușor, ne contestă latinitatea, și de formă cu tot dreptul. Un popor, care nu știe „cugeta”, ci numai „gândi, sokoti, înkipui, kibzui, keltui, alkătui, mistui, tămădui, kezășui. birui, bășădui, sălășlui, hălădui, bănuși, tăgădui, făgădui, bizui” ... și „o seamă de fel de fel de feluri” de „iui și țiu” ... un „astfel” de (atare) popor n'are dreptul să se numească neolatin. „Vedeți — ȕic eli — ce incuți și ce puțin neolatini sunt acești Valahi, n'au știut nici cugeta, adecă gândi în limba lor pretinsă neolatină, până ce n'au împrumutat dela noi „gândirea” — dela bucătărie — când noi aveam nobleța cugetării clasice! Dar bolșevici noștri nu s'au îndestulit cu „gândirea” ung., ci au introdus și alte ungurisme în acel-ași înțeles, pe „sokoti, înkipui, ba și pe un al 4-lea, „kibzui” (a judeca), ca să nu mai rămână loc pentru „cugetul” românesc ostracizat de idioția fonetistă.

Ved o carte cu titlul: „Iarmarocul metehnelor” — ce dracu, și asta e limbă neolatină? E „Jahrmartt”-ul german rutenizat și apoi aflat de „bun pentru limba românească literară”. O altă carte are titlul: „Amanta din gang”. Vom vedea acuși; „Țalul și șfațul”, se vede că s'au epuizat limbile vecine și încep a mămuțări și limba germană. Citesc în un ȕiar din o poezie: „Nezăticit credințelor de vrană” ... Unde dracu să te duci ca să studiezi neolatina asta, la Moscova, sau în Balcani? Și versurile erau lăudate, poate vor obține premiul „Păcurar-Bianu”, căci așe s'a dat și până acum, ca o ironizare a intențiunilor testatorului!

Dacă ne întrebăm, cum de s'a introdus în limbă bulg. sirbul: „slănină, clisă” și nu rom. „lard” răspunsul e, că primi scriitori au cunoscut pe bulg. „slănină” (școla latinistă credea că e latin, „salina” — studiul etimologiilor era abie la început), apoi alți au introdus pe „clisă”, și de era și un turcism, l-ar fi introdus de sigur (ung. „szalona” e tot slav), iar rom. „lard” a rămas să fiă astrucat. Nu mai e permis să lăsăm ca întimplarea orbă să ne corumpă limba, aȕi când o putem noi făuri și cultiva în mod conștient.

Pe când latinismele (limba mamă) bolșevici fonetiști nu o pot suferi, ba nici chiar cuvântul românesc, pe atunci străinismelor li se dă o aplicare mai estinsă în dauna termenilor românești, sau latini, se fac termeni savanți, fără rost și fără să fiă înțeleși de popor (cee-a ce ar fi fost singura rațiune de a fi aplicați).

Așe se aplică slavismul „prilej” în loc de „ocasiune”; dar „prilej” (pe la noi) înseamnă numai: „întimplare nefericită, pățanie, poznă”; e așe de prost:

„din prilejul credințării“ (fidanțări). Tot așa slavul „pricină“ înseamnă: „cértă, proces“ se folosește și în loc de „cauză“, și „pricinui“ în loc de „cauza“, fără să fiă înțeles de popor. Din slav. ungurismul: „socoti“ se face: „nesocoti“, care ar vrè să însemne: „desconsidera“, i-se spune țeranului, că „cererea lui a fost nesocotită“, ar vrè să țină „desconsiderată“, dar el înțelege: „necuțetată, nerumegată“ — atunci pentru cine se maghiarizează și slavizează limba asta neolatină — și pentru ce? E mai corespunzător slavul „se svonește“ (pentru prezent n'are rost) decât „se spune, se țice“? sau „svon“ decât „șcire, noutate, țicală“=versiune? sau „dupè informațiunile dobândite“ (cu câte procente?) decât „câștigate, căpătate“? Sau slavismul „privi“ (necunoscut pe la noi) nu numai că înlocuiește adese fără rost și pe „vedè“ (pe lângă „se uita“), e aplicat ca termen savant: „în ce privește“ sau „privitor la chestia“, din care poporul tot atâta precepe ca și când ai țice (pe la noi): „uitător la chestia“, sau „p:ivintă“. Apoi împărechiar deochiate de străinisme dela bucătărie cu neologisme (latine sau franceze) ca „a băga în seamă producțiile...“, „tăgada filosofului“, „alcătuirea bugetului“, „făgăduială solemnă“, „prilej de afirmare“, „a găzdui teoriile în revistă“, „gânduri de progres“, „gândire modernă“... poporul nu precepe nemică din termeni acești-a poporali, sau din „vecnicie, inchipuire, desăvirșire“... (termeni filosofici, în loc de „eternitate, imaginație, perfecțiune..), atunci pentru cine, sau pentru ce se slavizează și maghiarizează limba asta recunoscută ca neolatină?

Cu ungurismul „neam“ = „cosângean, rudă“ (slav) fonetiști au înlocuit termenul „națiune“, deși n'a avut acest înțeles nici la popor, nici la Maghiari („nem“=sex, gen). Sub „neamul unguresc“ poporul înțelege „neamurile noastre (cosângeni) ungurești“, un non-sens. Atunci pentru cine și pentru ce a fost maghiarizată și „națiunea“, și de unde și de ce fac atunci „național“ și nu „nemesc“? Nu numai Neolatini, dar și limbile germanice au introdus termenul latin „națiune“ (Nation), numai în o limbă neolatină n'a putut fi suferit de înțelepți („okiși“) fonetiști. După ce poporul român a ajuns la conștiința *națională* bucinată lumi de profetul Mureșanu prin „Deșcèptă-te Române“ cătră „româna națiune“, e un sacrilegiu *) să maghiarizezi și „națiunea“. Cui îi trebuie termen poporal, avem pe „popor“ („numai tu, popor român, să zaci vecinic în orbire?“). De ce „Neamul Șoimăreștilor“, au „viță“ sau „seminție“ nu e bine și românește? — „perită-le-ar fi fost vița și semința“ fonetiștilor!

Nici pe „lasă-mè în pace“ nu-l mai pot suferi fonetiști. Un înalt funcționar spunea mai ieri: „Sè ne lase în tihnă!“ (pòte pentrucă e mai apròpe de „lene“). Chiar în o revista ca „Natura“ citesc: „s'a glăsuț că...“ în loc de „s'a țis, s'a spus, că...“ și „care cunòște a glăsui englezește“ („glas“ au și animalele necuvintătòre). Nu precep, nu șcie scrietorul românește, sau își bate joc de limba română — ori scrietori sunt străini și dușmani, cari s'au conjurat să sugrume și desființeze limba românească și prin limbă naționalitatea!

Am auțit înțelepți fonetiști spunènd, că originea (latină

*) Repet, că nu acuz persoane, l-a folosit și poetul Coșbuc: „neam român“ — dacă l-a introdus școla fonetistă — și l-am folosit și eu până la studiul despre ortografie.

ori străină al materialului limbistic li-e indiferentă, căci aşè ar imprumuta tóte limbile — asta ar fi evoluție. Dar numai imprumuturile din timpul urđirei unei limbi pot fi considerate ca evoluție. Imprumuturile nóue nu e iertat sè se facă decât pentru noțiuni, sau obiecte nóue, sau cari ne-au lipsit (ca „panama“, „bicicletă“ ...) imprumuturile în masă după urđirea unei limbi și înlocuirea termenilor curenți vechi cu străinisme (ca „cugeta, spune, ... cu gândi“, „glăsuí“ ...), asta nu mai e evoluție, ci desnaționalizare, evoluție spre mórtea unei limbi și naționalități. Și acésta se face ađi nu prin un proces natural, ci din idiotia șcólei fonetiste. Ađi când am ajuns la conștiința deplină a naționalității și latinității nóstre, și când, cu realizarea idealului național avem puțința, ca prin șcóla, prin scris și tipar sè îndreptăm și conducem evoluția conștient, nu spre mórte, ci spre viétă, spre întărirea și înflorirea limbei nóstre, ca limbă neolatină, ađi o slavizăm, turcizăm, maghiarizăm ... o sugrumăm noi înși-ne ca nișce imbecili și idioti! Dacă Franței ar germaniza pe „penser“ al lor, înlocuindu-l cu un „daincre“, sau Germani pe „denken“ cu „pansen“ (póte sè se descopèră aşè ce-va prin Elsația-Lorena), — ar fi asta evoluție și nu idiotie fonetistă? Când vom fi rēmas numai cu gramatica română, dar nu vom mai ști „cugeta, crede, (mi-se) pare, spune, đice, cuvinta ...“, ci numai: „gândi, sokoti, inkipui, kibzui, svoni, glăsuí, grăi, bāsăduí..“ ca „zarzavargiíi, palavragiíi...“ acésta românească o putem da dracului cu pe fonetiști și scandalografia fonetică cu tot ... Acésta nu mai e limbă neolatină, deci nici *română* („Romana“), ci un jargon țigănesc, care nici pentru Europa nu mai prezintă nici un interes pentru a-l suferi, sau chiar mântinè — știu dușmani noștri bine pentru ce încercă a convinge lumea, că limba nóstră nu e neolatină — și arma asta li-o servim noi înși-ne, sugrumând noi singuri ca nișce idioti elementul caracteristic neolatin, elementul de viétă, *sufletul limbei românești*.

V. Refugiați de nenumărate ori la adēpostul munților dinaintea popórelor barbare mai bine de o miie de ani, scrisul românesc n'a putut fi cultivat. Mai apoi cu întrarea limbei slavone în biserică, singura manifestare culturală a acelor timpuri, sub despusul și în șèrbia unei limbi străine limba românească nu numai că nu s'a putut cultiva, dar a avut de suferit răni grele, cari trebuie curate cel puțin în parte. Nici cronicile nu pot fi considerate ca Sânta-scriptură a limbei românești. Cronicari au scris cum au putut. Primul început de cultivare al limbei în spirit românesc, neolatin, l-a făcut șcóla latinistă, singura șcóla cu adevèrat românească, legată de numele lui Cipariu, ađi compă-

timit, dacă nu chiar disprețuit de „bizuita okoșală biruitoare“ a școlii fonetiste. A urmat apoi cu scandalografia fonetică destrăbălarea școlii fonetiste, care amenință să ne prefacă limba în un jargon țigănesc. Ni se impune să facem odată selecționarea materialului limbistic și să curăm limba de străinisme de prisos.

La acésta selecționare cred că trebuie să avem în vedere următoarele. Pe lângă materialul de origine latină vom admite pe cel albanez și grec vechiu, intrat în limbă deodată cu urdîrea limbei românești și asimilat deplin, cum am vădut la alban. „copil“, cee-a ce nu e cazul nici la slav. vechi „sol, rodî, prăpădi... După cum am vădut în „Ortografie“ materialul limbistic albanez e moștenire dela strămoși Daci. Materialul grecesc e moștenire dela numeroși coloniști greci, popor de viță pelasgică ca și Romani, a doua limbă și cultură clasică a anticității, deci o moștenire limbistică tot așe de nobilă ca și cea latină. Dela eli ne-au rămas cuvinte ca: „folos, lipsă, trufie, prospăt, părăsi, agonisi, ieftin, azimă, pat, frică, ursită, mană, prisos, plăsmui (dela clasicul „plasma“) ... pe deplin încetățenite și indispensabile — nu vinituri de alaltă-ieri. Din cele vechi slave vom reținè numai pe acele, pentru cari nu avem termeni neolatini. Cât pentru slavismele mai nòue, turcismele și ungurismele, intrate în limbă în evul mediu, ele trebuie eliminate și curățită limba de ele, nu numai pentru că avem în cea mai mare parte termeni corespunđători neolatini pentru ele, ci și fiindcă a fost un început de turcizare și magharizare cu ajutorul puteri politice (turcismele au pètruns până în Transilvania, iar ungurismele până în vechiul regat) — deci trebuie să ne curăm limba de aceste rămășițe dușmane. Cel mult putem admite câte-va cuvinte mai încetățenite ca suvenir d. e. dela Turci: „dușman, bacșiș“, dela Maghiari: „a chinui, vamă“. Cele-alalte afară! Maghiari n'au luat și n'au întrodus nimic din românismele aflate la insulele maghiare resirate printre Români, numai noi (adecă școla fonetistă) ne maghiarizăm limba și prin ea națiunea, ca nișce idioti, cu tóte ungurismele aflate în provinciile românești, ba înlocuim cu ele și sugrumăm cuvîntul românesc. În locul străinismelor vom întrodue cuvîntul românesc aflat în provincialisme și chiar în dialectele macedo- și istromân, folosindu-l eschisiv în limba literară. E singurul lucru ce mai putem și trebuie să salvăm, pe lângă coloniști. Vom da o aplicare mai estinsă termenilor românești amenințați să dispară din limbă cu culpășia nòastră (înlocuiți cu străinisme), ca: „pregeța, cura, -ător (ingrijii, curății, plivii), dura (ciopli, alkătui, clădi, zidi), plăsmui (intrukipa, inkipui,

născoci), arină (nisip), măneca (însamnă și a se apuca la timp de un lucru), meriđa (odihni de amiđi), strēmura (îmboldi la lucru ca pe vite), curinda (grăbi), veghia, -ător (păzitor), de-veghia (destăinu, da la lumină, la „vileag“)... Vom reînvia cuvîntul românesc aflat în vechile scripturi (fonetiști scot din ele numai străinismele). Avem d. e. termenul „prepuse“ („bănuielă“, ungurism), dar verbului corespunđător: prepune= bānu (uneori: prevedē) „prepuitor= bānuitor“, li-s'a pus în 'Dicționar o cruce, în semn că a fost rēpus de vitalitatea 'ungurismului „bānu“. Se vorbește de vitalitatea, lipsa de vitalitate și mōrtea cuvîntelor. Tezaurul respectabil neolatin probēză vitalitatea lui față de sumedenia de străinisme trecute la muzeu. Dar ađi nu lipsa de vitalitate e care ne ucide cuvîntul românesc, ci bolșevismul, ori idiotiđa șcōlei fonetiste. Conșciința națională — dacā mai este — e datōre sē le reînvie chiar și pe cele mōrte și sē le redee vitalitatea, aruncānd între curățuri viniturile străine și dușmane, încuibate în cetățuia limbei nōstre, ca sē ni-o sugrume și maghiarizeze. Dacā n'am face așē, n'am fi Romāni, ci renegați și trādători. Tot așē vom purcede preste tot față de străinisme.

Afarā de aceste-a tōte compusele cu prefixe din rădēciniile romāneșci (neolatine) sunt a se considera ca curat romāneșci, fiindcă se supun regulelor fonetice și gramaticale romāneșci, (cele mai multe se repartizēză la conj. II și III — cele mai caracteristice latine — ca și rădēciniile, acolo unde nu intrā absolut nici un străinism, căci aceste-a se astring aprōpe tōte la conj. IV), și deci le vom prefera străinismelor. Așē dela „vēd, străvēd“ compusele „revēd, prevēd, întrevēd...“ se conjugā tōte ca „vēd“; dela „pune (rēpune, prepune, dēpune, supune, despune)“ compusele: „compune, de-, re-, im-, trans-, es-, dis-, între-, o-, post-, presu-, suprapune“ (suprapus, suprapusei...) — de ce am prefera pe ung. „alkātu“ și nu pe rom. „compune“ (sau „forma, pregāti, dura“)? Latinul „mittere“ a prefăcut în romāneșce, ca și în franceză, pe *i* în *e*: „sumete, încumete, trāmete“, dar ultimul a refăcut pe *e* în *i* original: „trāmite“, deci îl vom „admite“ așē, mai ales că compusele încă au fost introduse deja cu *i*: „promite, per-, ad-, co-, dere-, compromite“ — de ce ungurismele „fāgădui, îngădui“ și nu rom.: „promite, permite“ (ierta, încuviința, învoința)? Sunt nenumērate (vr'o 300) asemenea formațiuni, cari constituie cea mai curată limbă romānescă (neolatină). Vom mai aminti aici rădęcina latină „putare (puto)“ remasă în rom.: „imputa(re)“, ne dā compusele „disputa, computa“ — dela cel din urmă subst.: „comput“ corespunde franczului „cont“ derivat din

ăcee-ași rădăcină „compter“; de ce l-am introduce așa cum se rostește în l. franceză și nu în forma românească? Il vom aplica în locul ungur.: „seamă“ acolo unde se poate înlocui cu francezul „cont“. „A da comput“ („sokotélă, seamă“), a ține comput“, „a da în comput“ — parcă ved pe fonetiști strâmbând din nas, căci lor le sună mai bine la urechi ung. „a da seamă=a da număr“... decât a „da comput“, sau „a face comput“ („a face seama“ înseamnă și „môrte“ — nu-i stupid?). De ce „plantă, planta“, și nu „plântă, plânta“? când avem în rom. „împlânta“, aceeași rădăcină; și ați se mai ȳice la sate: „împlântăm curechiu“, în loc de slavul: „sădi, răsădi“. Tot așa „măntine“, nu „menține“, „eschide“, nu „exclude“ (refăcut după latină din franceză), ca și „președinte“ în loc de „prezident“. Tot așa am pute introduce pe francezul „mizer“ în forma rom.: „meser, meserătate (mizerie)“. După analogia francezului „fer-blanc“ am pute forma și noi „feralb“ (ca „vinars“) în locul turcismului „tinichè“. Sau, de ce străinismul prost: „kezeș, kezășui, kezășie“, (ung. „kezes“=cu mână), necunoscut în afară de Ungaria, de ce nu universalul (introdus în toate limbile și neolatine și germanice): „garant, garanta, garanță? ați când tot țeranul știe ce e un „cambiu“ și „garant“. Cine vre un termen popular, avem pe rom.: „credincer“ (Bucovina), iar nu ung. „kezăș“.

Se mai impune și o simplificare a limbii. La ce bun balastul de câte 3—4 și mai mulți termeni — străinisme — pentru o noțiune sau obiect? De regulă termenul românesc e amenințat să fiă scos din uz de mămuțaria tuturor limbilor străine, și se rămână numai în Dicționar pentru a proba că limba română a fost o limbă neolatină. E cu minte ca rom. „cuget“ să fiă înlocuit cu unguirismele: „gândesc, sokotesc, îmi inkipuiesc, kibzuiesc“? sau rom. „soț“ cu slav. „tovarăș, ortac, cisartău...“?

Toate limbile își formeză câtimile cu numeralele lor; numai noi spunem: „sfert“ (slav), în Ardeal: „fărtaiu“ (germanism ungueresc — Maghiari n'au fost idioți să-l introducă în l. literară, ci l-au respins la bucătărie — il vor introduce fonetiști noștri, căci eli au lipsă de câte 3—4 străinisme pentru a sugruma un cuvânt românesc), ba mai este și un turcism „tenchiu“, în loc de rom.: „pătrar, pătrime“, înțeles de totă lumea, numai fonetiști nu-l pot suferi, fiindcă e neolatin („latinizare“). Alt caz. Atât la arbustul „Ribes rubrum“ cât și la „Ribes grossularia“ li se ȳice „agriș (ung.), coacăz (bulg.) strugurel, pomișor...“ — se impune stabilirea unei nomenclaturi — bună oră la „R. rubrum“ i-s'ar pute ȳice „strugurel“ fiindcă fructul — strugurele — sémînă cu strugurul), iar la „R. grossularia“: „pomișor“ (fructul: „pomișoră“). „Cloțanul“ are vr'o ȳece numiri (și rom. și străine): „hirciog, chițcan, chițoran, guz, guzac, guzgan, șobolan, ghiorlan, poțoc, șorecan“ — cine profită de acesta a vâruje lexicală, poezia, romanul, sau elevul, ori străinul, cari trebuie să învețe vr'o ȳece termeni pentru o nemică? N'ar ajunge să-i ȳicem „șorecan“? din aceeași rădăcină latină ca și „șorece“, înțeles ușor și de elev și de străin. Nici neologismele nu pote fi permis să le introducă tot natul, cum il taie capul Dacă cine-va nu știe traduce pe „boule-

verserⁱⁱ, scrie „bullversa“, par că „răsturna, sūrupa, dērāma“ n'ar cōrespunde; sau de ce „reproșa“ și nu „imputa“, „tardiv“ și nu „târđiu, intârđiat“...?

Trebuie sē se pună odată friu și capēt destrăbălări șcōlei fonetiste și sē se facă selecționarea și stabilirea limbei.

Lucru de prezent la un mic Dicționar (pe baza Dicț.: Candrea, Academiei, Șăineanu), în care se va arēta la străinismele de prisos termeni româneșci corespunđători și originea (din ce limbă), și voiu cere examinarea și corectarea lui din partea Academiei prin o comisiune de filologi și scrietori — dacā va afla de bine, și dacā va fi decretat obligātor pentru cărțile de șcōlă — dacā nu, îl voiu tipări eu (nu va da mai mult de 100 pagini), fireșce, dacā se va arēta interes și suflet pentru limba româneșcă (neolatină) din partea celor cari mănuiesc un condeiu — dacā nu, îl voiu ținē pentru mine, ca îndreptar pentru scrisul meu.

Se va obiecta pōte, cum vor învăța elevi acēsta limbă nouă? Dar acum, cum învăța câte străinisme necunoscute pretutindeni? Cum învăța în Germania, unde unele dialecte sunt absolut neînțelese pentru altele? Cum învăța Sași noștri l. germană? Cum învățau în școlile ungureșci o limbă străină, așe că după un an elevi spuneau că le place mai bine sē vorbescă ungureșce decât limba mamei lor? Őre sē nu pōtă învăța o limbă româneșcă curată? Nu-i iertat sē facem (și nu se fac nici la alte popōre) două limbi literare, alta pentru popor,

Din faptul că ađi încă suntem și vom mai fi mult timp constrinși sē cuvintăm poporului fără carte o limbă amestecată cu provincialisme și străinisme, ca sē ne pōtă înțelege mai bine — nu urmēzā sē ne corumpem pentru totdeauna limba (literară) cu tōte străinismele aflate la popor, mai ales că nici aceste-a nu sunt generale (cunoscute pretutindeni). Se pōte scrie pentru popor și fără ele. Cāți-va termeni de carte româneșci pōte învăța și poporul, cum învăța ađi atāte-a străinisme necunoscute peste tot — avem experiența că se pōte; de ce avem șcōle româneșci?

În Dicționare se iau străinismele pentru a li-se arēta etimologiile, originea, ca sē ne șcim ferī de ele, nu ca sē le întroducem în limba literară în locul cuvintului românesc.

Specimene de limbă neolatină din epoca șcōlei fonetiste.

Fel de) fel.* Felul nostru de a skri, de kilin de felul gānditorilor de felul lor fonetiști, a fost fāgăduit în fel de fel de

*) Am îngăduit aici felul de a skri alkătuit de o seamă de vidikani, dar glăsuind gāndul nostru la vileag (sau la maidan) — dakā nu-i slobod și ne tăgăduesc iușul de a ne kălăuzi după glasul latin, de ce să îngăduim și noi să ne pō-unceskā ka să skrim, sau firikālūim ka ei ku „de, te“, kānd noi habar n'avem ge „de, te“, ci bāsăduim ku „ge, ce“. Vrem slobozie și săbășag să firikālūim ge māganu nostru, kum e felul de a bāsădui pe meleagurile și vidikurile argelenești.

feluri (adekă felurite feluri) și kipuri, dar mai ku seamă nu i-ă alegăduit de fel. Ast-fel, mai ku seamă de o seamă de vreme o seamă dintre cei mai de seamă gânditori, dându-și seama, că trebue să fie ku mare băgare de seamă față de un astfel de fel de a skri, prin felul său de a fi altfel decât felul lor, s'au luat pe seamă, kă cel mai de seamă fel și kip de a-i face felul, ar fi să nu-l ia în seamă și mai ku seamă să nu-l dea la vileag (la maidan), adekă „să nu-l bage în seamă și să nu-l găzduiască în paginile lor“. Ținând seamă de acest fel de hartă, de bună seamă o să-i fakă seama din nebăgare de seamă.

„*Deșcéptă-te Române*“ în jargon fonetist: „Trezește-te neam valah“, sau ultra-modern: „Ebredește-te, neam olah!“ (Sunt adekă vidikuri, unde neamul nostru a hălăduit și s'a tămăduit de betesugul și meștesugul latinizării, pe kedvea fonetiștilor, ast-fel că șuhan nu mai glăsuesc o băsadă olahă — s'au maghiazizat, dar nu tăgăduesk kă ei sunt „Oláh“-i, deci găzduirea lui „olah“ în jargonul fonetist nu se putea tăgădui, dakă sunt „Olah“-i, kari glăsuesk astfel.

Un German călător scriea mai de mult în impresiile sale de călătorie din vechiul Regat: „După ce ai trecut prin atâte-a țeri slave, îți cade bine să veđi aici în Orient inscripții în o limbă cunoscută din latină, ca: Timpul, Cugetarea, Casa noastră, Lumea ilustrată, Calea ferată...“ ađi ar afla: „Vremea, Gândirea, Căminul muncitorilor“, și de ce nu și în inscripții: „Vileagul ku kipuri, Făgașul ghezășului...“ (dacă odată sunt introduse în limbă și luate în Dicț. limbei române)?!!

De acel-ași autor: „*Ad astra*“, astronomie populară în icoane, ilustrată. Prețul 65 Lei (la „Cartea românească“).

Carageale cetindu-o din intimplare, a trimis salutări autorului „ale cărui opere escelente i-au cauzat mare plăcere“.

A. Bârsanu fostul președ. al Astrei a scris autorului: „Ve felicit pentru frumoasa scriere, am citit-o cu cea mai mare plăcere și o voiu recomanda elevilor și cunoscuților“.

„Ziarul științelor și al călătoriilor“ scrie despre ea (1932) „se pôte asemăna, ca fel dibaciu de a populariza, cu scrierile lui Flammarion“.

„*Ortografie*“. Prețul 25 Lei.

De acel-ași autor — se află la „Tipografia G. Matheiu“ în Bistriță (jud. Năsăud):

„*Doina*“ poezia populară lirică selecționată și aranjată. Un volum de 300 pag. pe două colóne. Prețul 65 Lei.

Aprețiarea revistei „Consânzeana“: „Doina e cea mai bună și cea mai largă antologie a poeziei populare. Pentru frumuseța versurilor, paginile îngrijit tipărite, am dori să aibă o respândire cât mai întinsă... o recomandăm călduros cititorilor noștri. Vor simți fiori adevăratei frumuseți artistice“.